

Charytańska, Maria

Z działalności Ośrodka Dokumentacji Zabytków

Ochrona Zabytków 19/4 (75), 3-8

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z DZIAŁALNOŚCI OŚRODKA DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW

Mija pięć lat od chwili powołania przez Ministra Kultury i Sztuki Ośrodka Dokumentacji Zabytków — zarządzeniem nr 166 z dnia 22 grudnia 1961 r. (Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 1 poz. 6 z dnia 31 stycznia 1962 r.). Statut został nadany Ośrodkowi przez Ministra Kultury i Sztuki zarządzeniem nr 90 z dnia 31 sierpnia 1962 r.

Pięć lat w życiu instytucji to okres niezbyt długi. Nawet nie wszyscy zainteresowani wiedzą być może o istnieniu Ośrodka, a pewnie niewielu zna całokształt spraw, jakimi się zajmuje, choć stykają się lub współpracują z tym czy innym działem jego prac. Z wymienionych względów wydaje się celowe poinformowanie o dotychczasowej działalności Ośrodka, jak też przyszłe zaznajamianie z jego działalnością przez ogłaszanie sprawozdań na łamach „Ochrony Zabytków“.

Ośrodek Dokumentacji Zabytków mógł powstać w oparciu o poważne zbiory dokumentacyjne Ministerstwa Kultury i Sztuki, będące rezultatem długoletniego gromadzenia materiałów związanych z istnieniem i kolejami ochrony zabytków w Polsce. Prace dokumentacyjne były prowadzone w tej czy innej formie — odpowiednio do każdego etapu odbudowy i konserwacji zabytków — w ciągu całego dwudziestolecia zarządzania i organizowania służby konserwatorskiej. Jednocześnie powstawały wydawnictwa, mające na celu informowanie opinii o osiągnięciach wiedzy i służby konserwatorskiej, a nawiązujące niekiedy do tradycji dawniejszych, jak kwartalnik „Ochrona Zabytków“, „Teki Konserwatorskie“, a także „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“ oraz „Muzealnictwo“.

Rozbudowane zadania dokumentacyjne nie mieściły się ściśle w administracyjnych ramach Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, wymagały również koordynacji prac i wieloletniego planowania. Z tych wszystkich względów powstanie Ośrodka Dokumentacji Zabytków było jak najbardziej pożądane i uzasadnione. Ośrodek Dokumentacji Zabytków jest podporządkowany Zarządowi Muzeów i Ochrony Zabytków, uzgadnia z nim swoje plany i składa roczne sprawozdania, współpracując

w zaspokajaniu potrzeb dokumentacyjnych i rozwiązywaniu zagadnień służby konserwatorskiej i muzealnej. Harmonijna współpraca między ZMiOZ, konserwatorami terenowymi i Ośrodkiem jest podstawowym warunkiem dobrej pracy Ośrodka, jego przydatności i możliwości rozwojowych na przyszłość. Ośrodek Dokumentacji Zabytków współpracuje również z historykami sztuki i architektury oraz urbanistyką, jak również z instytucjami naukowymi w zakresie opieki nad zabytkami.

Przejęte przez Ośrodek materiały dokumentacyjne i biblioteczne zostały zewidencjonowane i usystematyzowane w latach 1959—1962. Prace te nie ograniczyły się do porządkowania istniejącego materiału, ale objęły również kompletowanie biblioteki fachowej, dokumentację fotograficzną obiektów konserwowanych wraz z utworzeniem fototeki i archiwum negatywów; gromadzenie materiałów do archiwum i prowadzenie bibliografii z zakresu ochrony zabytków i muzealnictwa. Opracowano wspólnie z Zarządem Muzeów i Ochrony Zabytków oraz konserwatorami instrukcje i zasady ewidencji zabytków ruchomych i przystąpiono do jej realizacji.

Istnienie zapoczątkowanych uprzednio zbiorów i ich ukierunkowanie wpłynęło na schemat organizacyjny Ośrodka, który stanowi samodzielną jednostkę budżetową. Ośrodkiem kierował od 1.IV.1962 do 1.VI.1966 r. doc. dr Kazimierz Malinowski, obecnie funkcję tę pełni mgr Maria Charytańska.

Ośrodek wg statutu ma następujące działy:

- 1) Dział Zabytków Nieruchomych, obejmujący zbiory dokumentacyjne oraz prace badawcze i dokumentacyjne nad zabytkami architektury i budownictwa, jak również nad urbanistyką miast i ośrodków historycznych;
- 2) Dział Zabytków Ruchomych, organizujący prace badawcze i gromadzący zbiory dokumentacyjne dotyczące zabytków plastyki w terenie (poza muzeami);
- 3) Dział Muzealnictwa;
- 4) Dział Archiwum i Wydawnictw;
- 5) Bibliotekę.

Stosownie do par. 7 statutu Ośrodek inicjuje badania i opracowuje opinie z zakresu ochrony dóbr kultury, metod i technologii konserwatorskich.

Przedstawienie dotychczasowej działalności Ośrodka najprzejrzyściej oddaje przegląd prac i osiągnięć poszczególnych działów w wymienionym okresie. Ogólnie ujmując, w odniesieniu do wszystkich działów, Ośrodek prowadzi ożywioną działalność informacyjną i udostępnia swoje zbiory zainteresowanym instytucjom i osobom z rozmaitych środowisk, od naukowców, studentów, konserwatorów, dziennikarzy do popularyzatorów i miłośników zabytków.

Szczegółowy przegląd prac i osiągnięć poszczególnych działów rozpoczęto od Działu Zabytków Nieruchomych ze względu na kolejność statutową, jak również wielość jego zadań.

Dział Zabytków Nieruchomych, którego kierownikiem do połowy 1966 r. była autorka, a obecnie jest mgr Przemysław Maliszewski, prowadzi ewidencję zabytków nieruchomości, rejestr odpisów orzeczeń konserwatorskich, archiwum dokumentacji pomiarowej (w stanie organizacyjnym) i ewidencję miast zabytkowych; gromadzi studia historyczno-urbanistyczne, prowadzi rozpoczętą w 1966 r. akcję lotniczych zdjęć miast i ośrodków zabytkowych oraz fototekę zabytków architektury i plastyki znajdujących się w terenie. Fototeka liczy obecnie wraz z dubletami ok. 80.000 odbitek i mniej więcej połowę tej ilości negatywów. Jest stale uzupełniana i aktualizowana, aczkolwiek nie obejmuje jeszcze wszystkich zabytków architektury czy plastyki. Prowadzona jest bibliografia artykułów i prac z zakresu konserwatorstwa zawartych w czasopiśmie, udostępniana w bibliotece.

Pierwszym bardzo poważnym zadaniem, nałożonym na Dział już w chwili powstania Ośrodka, było przeprowadzenie weryfikacji wartości, czyli klasyfikacji z podziałem na grupy zabytków architektury i budownictwa. Ośrodek rozporządzał ewidencją tych zabytków, przeprowadzoną przez Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków przy pomocy terenowych konserwatorów w latach 1959—61, a złożoną z ewidencyjnych kart zabytków architektury, z podstawowymi wiadomościami o obiekcie. Do Ośrodka należała weryfikacja materiału ewidencyjnego. Opracowano instrukcję weryfikacyjną, zapewniono udział wysokokwalifikowanych współpracowników spośród historyków sztuki i architektury oraz naukową kontrolę jakości i jednolitości wykonania akcji. Weryfikację wstępną ukończono w lipcu 1962 r., a następnie została ona przedyskuto-

wana przez władze terenowe i zaopiniowana przez Główną Komisję Weryfikacyjną składającą się z przedstawicieli wyższych uczelni i instytutów naukowych, a w końcu zatwierdzona przez Ministra Kultury i Sztuki, nabierając tym samym mocy obowiązującej. Zainteresowani założeniami, przebiegiem, uczestnikami akcji i jej wynikami znajdują szczegółowe dane we wstępie do „Spisu Zabytków Architektury”¹. Prace przy weryfikacji, a później po jej ogłoszeniu konfrontacja wyników w terenie dowiodły, że szybka akcja ewidencyjna wykazywała poważne usterki, a w stanie aktualnym zabytków — szczególnie jeśli chodzi o obiekty III i IV grupy — zaszły daleko idące zmiany. Konieczne więc stało się podjęcie w 1964 r. sprawdzenia i uzupełnienia ewidencji w terenie. Aby uzyskać materiał możliwie wyczerpujący rozłożono pracę na kilka lat ze względu na ograniczone możliwości finansowe i niewystarczającą liczbę fachowców inwentaryzatorów. Sprawdzenie zakończy się w 1967 r.; da ono podstawę do korekty weryfikacji. Pełna, prawidłowa ewidencja zabytków jest nieodzowna w pracy konserwatorskiej i dla objęcia ochroną prawną wszystkich zabytków, które na nią zasługują. Pełna ewidencja zabytków architektury i plastyki jest i długo jeszcze będzie jedynym w Polsce zestawem najważniejszych wiadomości o tych zabytkach. Na ukończenie naukowego Katalogu Zabytków wszystkich powiatów w kraju opracowywanego i publikowanego przez IS—PAN przyjdzie jeszcze czekać wiele lat, a praktyczne jak również naukowe potrzeby dnia wymagają posiadania pełnych materiałów dotyczących ilości i jakości zabytków. Z tych wszystkich względów ewidencja pozostanie naczelnym zadaniem Ośrodka.

Drugim ważnym zadaniem, przeprowadzonym w latach 1962—63, była ewidencja miast zabytkowych². Ideę jej przeprowadzenia narzuciło życie. Na ok. 1200 miast historycznych, tylko pewną ich ilość (do 1962 r. ok. 280) opracowano w studiach historyczno-urbanistycznych wykonanych przez PKZ i poszczególne osoby. Jednakże ze względu na koszty i pracochłonność studiów można było przygotowywać ich tylko ok. 20—30 rocznie w skali całej Polski. Które z naszych miast są ważniejsze — wartościowsze, które ulegają szybkim przekształceniom, dla których przede wszystkim potrzeba opracowań naukowych? Jak się rozemnieć w tym niemałym i skomplikowanym materiale? Jak ma radzić sobie konserwator, gdy przyjdzie mu szybko wydać decyzję o losie jakiegoś zespołu? Ewidencja miast zabytkowych, a raczej jej wyniki, miały być tym-

¹ „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”, seria A, t. 1, Warszawa 1964. Por. także: Maria Charytańska, Przemysław Maliszewski, *Weryfikacja zabytków*, „Ochrona Zabytków”, XV (1962), nr 4 (59), s. 3—5.

² Dokładniejsze dane o założeniach, przebiegu i wynikach ewidencji por.: Michał Witwicki, *Ewidencja miast zabytkowych* w niniejszym zeszycie „Ochrony Zabytków”, s. 33—38.

czasową odpowiedzią na wszystkie te pytania. Ewidencja nie zastępuje studiów i nie może zaradzić brakom i bolączkom w zakresie dokumentacji naszych miast, ale przez swą powszechność spełnia pokładane w niej nadzieje. Że tak jest, widać — z perspektywy ostatnich lat — po ilości korzystających z niej osób i instytucji. Cennym uzupełnieniem dokumentacji urbanistycznej są wyniki rozpoczętej akcji sporządzania lotniczych zdjęć fotograficznych ok. 500 najważniejszych miast zabytkowych, co zostanie zrelacjonowane w przyszłości. Dział Zabytków Nieruchomych systematycznie uzupełnia studia historyczno-urbanistyczne do planu zagospodarowania ogólnego dla poszczególnych miast, a nawet, jak dla Torunia, poszczególnych kwartałów, zabudowy, potrzebnych do planu szczegółowego zagospodarowania miasta, sam zlecając ich wykonanie bądź zakupując kopie studiów zleconych przez inne instytucje. W dniach 8—9 listopada 1966 r. odbyła się w Bolesławcu zorganizowana przez Dział Zabytków Nieruchomych, przy współpracy ZMiOZ oraz Wojewódzkiego Konserwatora we Wrocławiu, konferencja urbanistyczna pod nazwą „Ochrona miejskich zespołów zabytkowych“. Wygłoszone na niej referaty i dyskusje zostaną opublikowane w 1967 r. w „Bibliotece Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“, seria B.

Z prowadzonych wspólnie z Działem Wydawnictw prac edytorskich po zakończeniu weryfikacji opublikowano „Spis Zabytków Architektury“, a obecnie oddano do druku opracowany w latach 1965—66 „Katalog pomiarów zabytków architektury“. Zamierzeniem Działu jest kontynuowanie publikacji materiałów pomiarowych archiwalnych i współczesnych.

Dział Zabytków Ruchomych. Do 1962 r. kierownik dr Stanisław Szymański, od 1.I.1963 r. dr Lech Krzyżanowski. Dział w ubiegłym 5-leciu obejmował następujące zagadnienia:

- 1) ewidencja zabytków ruchomych w terenie,
- 2) współdziałanie z Zarządem Muzeów w opiniowaniu i typowaniu zabytkowych dzieł sztuki do konserwacji,
- 3) gromadzenie dokumentacji konserwatorskiej,
- 4) organizowanie i przygotowywanie konferencji konserwatorskich, poświęconych metodom konserwacji materiałów i tworzyw dzieł sztuki,
- 5) inicjowanie badań naukowych nad metodami konserwatorskimi.

Dwie grupy zagadnień znajdują się w centrum uwagi Działu: ewidencja zabytków plastyki i konferencje z zakresu metod konserwatorskich. Ewidencja prowadzona jest przez konserwatorów terenowych, a Centralna Kartoteka dla całego kraju mieści się w Dziale Zabytków Ruchomych. Kartoteka obejmuje w tej chwili ok. 50.000 kart, a prace ewidencyjne są

koordynowane, instruowane i kontrolowane przez pracowników Działu. Prowadzi się również klasyfikację zewidencjonowanych materiałów w terenie. Zamierzona jest weryfikacja całości na wzór weryfikacji zabytków architektury.

Do udziału w krajowych konferencjach, poświęconych metodom konserwacji, zapraszani są najwybitniejsi fachowcy polscy, a referaty poświęcone zagadnieniom specjalnym zamawiane są przez Ośrodek. Dotychczas odbyły się następujące konferencje: *Konserwacja zabytków metalowych* (1962), *Konserwacja zabytkowych tkanin i skór* (1963), *Konserwacja malowideł ściennych* (1964). W 1965 r. odbyło się seminarium: *Estetyczne zagadnienia konserwacji malowideł ściennych*, a w 1966 r. konferencja poświęcona konserwacji kamienia w architekturze i rzeźbie. Referaty i dyskusje z konferencji publikowane są w oddzielnych tomach „Biblioteki Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“, seria B. Plan perspektywiczny przewiduje spotkania poświęcone zagadnieniom konserwacji papieru, malowideł sztalugowych i innym. Intencją Ośrodka jest stworzenie możliwości stałych konsultacji zespołowych z udziałem wszystkich wybitnych praktyków i teoretyków konserwacji w Polsce. Pozwoli to na wymianę poglądów i doświadczeń, a przez popularyzację wyników prac i metod konserwatorskich wpłynie na podniesienie poziomu realizacji konserwatorskich i ich unowocześnienie. Dział inicjował i częściowo lub w całości finansował prowadzone przez specjalistów następujące badania: nad drzwiami gnieźnieńskimi, konsolą Mojżesza z Torunia, portalem ołbińskim i nad metodą konserwacji kamienia.

Dział Muzealnictwa prowadzi od 1966 r. mgr Beata Wilde. Zbiory Działu ograniczają się do bibliografii muzealnictwa, która prowadzona jest od 1959 r. i zestawu ok. 1500 przezroczy z planów budynków muzealnych. Jest to dotychczas najslabiej postawiony dział w Ośrodku. Pod koniec 1966 r. opracowano zasady gromadzenia informacji o muzeach polskich, które zebrane stworzą rodzaj ewidencji danych dotyczących organizacji muzeów, prac naukowych, wystawienniczych, zbiorów, frekwencji itd. Rozpoczęcie zbierania informacji przewidziano na 1967 r. Doc. dr Kazimierz Malinowski zainicjował w latach ubiegłych opracowanie historii muzealnictwa polskiego. Prace nad tą historią, prowadzone przez specjalistów, są w toku.

Dział Archiwum i Wydawnictw. Do 1966 r. kierowany przez mgr Barbarę Leonard. Ośrodek przejął w 1962 r. wypisy archiwalne, zebrane przez Euzebiusza Łopacińskiego w latach 1946—60, oraz inne mniejsze zespoły. Kierownictwu Ośrodka udało się również zakupić wypisy archiwalne, dotyczące głównie mecenatu Branickich, a stanowiące właściwie warsztat naukowy zmarłego niedawno dr Jana

Glinki. Zbiory są porządkowane, wykonuje się do nich katalog krzyżowy i są już udostępniane zainteresowanym. Ze względu na rozległy zakres zadań i w celu zapewnienia należytego funkcjonowania oraz warunków rozwoju rozdzielono obecnie oba wymienione człony Działu.

Archiwum, które prowadzi mgr Barbara Lenard będzie planowo powiększane, a cenniejsze pozycje będą w przyszłości ewentualnie publikowane. Forma i organizacja działalności Archiwum zostanie opracowana w najbliższym czasie.

Wydawnictwa prowadzi od listopada 1966 r. mgr Michał Gradowski. Wg statutu Ośrodka publikacje (kwartalnik „Ochrona Zabytków“ „Teki Konserwatorska“, „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“, seria A i B oraz „Muzealnictwo“) są wydawane wspólnie przez Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków i Ośrodek Dokumentacji Zabytków. Ze zrozumiałych względów Ośrodek Dokumentacji Zabytków przywiązuje ogromną wagę do wydawnictw, są one bowiem głównym instrumentem informacji służby konserwatorskiej i muzealnej. Poziom wydawnictw, ich profil, rzetelność i powszechność informacji, a nawet szata graficzna mają pierwszorzędne znaczenie. A oto poszczególne tytuły wydawnicze:

Kwartalnik „Ochrona Zabytków“. Redakcja powołana przez kierownictwo Ośrodka, redaktor naczelny prof. dr Józef E. Dutkiewicz, drukuje Warszawska Drukarnia Naukowa.

„Muzealnictwo“. Redakcja powołana przez kierownictwo Ośrodka, redaktor naczelny doc. dr Kazimierz Malinowski, drukują Zakłady Graficzne im. Marcina Kasprzaka w Poznaniu.

„Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“ wychodzi w dwóch seriach A i B. Seria A, drukowana, wydawana jest w miarę potrzeby przez różne wydawnictwa i redagowana przez różne zespoły redakcyjne. Zawiera katalogi zabytków i ich dokumentacji oraz opracowania z zakresu konserwacji i muzealnictwa. W serii B, powielanej, publikuje się materiały z konferencji konserwatorskich i muzealnych organizowanych przez ZMiOZ i ODZ oraz inne materiały podstawowe, potrzebne w pracy konserwatorskiej lub dla celów informacji na zewnątrz. Opracowuje Ośrodek, wydaje COPIA.

„Teki Konserwatorska“. Jakkolwiek w ciągu ubiegłych 5 lat nie ukazał się żaden numer „Teki“, przygotowano materiały do „Teki“ „Dwudziestolecie Konserwatorstwa i Muzealnictwa“. Wydawnictwo z różnych względów nie doszło do skutku. Szkoda jednak cennego materiału i obecnie poszukuje się formy opublikowania zebranych artykułów. Istnieje zamiar, aby w przyszłości ukazywał się przynajmniej jeden numer „Teki“ rocznie. „Teki“ pomysłana była jako publikacja czołowych osiągnięć konserwatorskich i ich udokumentowanie naukowe. Należy ubolewać, że służba konser-

watorska została pozbawiona tego wydawnictwa. Trzeba to jak najprędzej naprawić, tym bardziej, że wiele realizacji konserwatorskich nie zostaje udokumentowanych w publikacji i przepada dla świadomości ogółu, na skutek czego nowe metody konserwatorskie nie mogą być udostępniane i rozpowszechniane. „Teki“ powinna być reaktywowana i służyć popularyzacji również za granicą polskich osiągnięć w zakresie konserwatorstwa.

Zestawienie wydawnictw Ośrodka za lata 1962—66:

„Ochrona Zabytków“

R. XV — R. XIX, nr 56—75 = łącznie 20 zeszytów.

„Muzealnictwo“

1963 r. nr 11,
1964 r. nr 12,
1966 r. nr 13 = łącznie 3 numery.

„Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“ — Seria A = łącznie 2 tomy.

1964 r. — Tom I, *Spis Zabytków Architektury i Budownictwa,*
1966 r. — Tom II, *Stanisław Żaryn, Dlaczego chronimy zabytki?*

„Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków“ — Seria B = łącznie 13 tomów.

1962 r. — Tom IV, *Stanisław Nahlik, Międzynarodowa ochrona dóbr kulturalnych,*
1963 r. — Tom V, *Konserwacja zabytków metalowych,*
„ — Tom VI, *Zagadnienia oświatowe w muzealnictwie,*
„ — Tom VII, *Zabytkowe ośrodki staromiejskie na przykładzie śródmieścia Krakowa,*
1964 r. — Tom VIII, *Organisation de la protection des monuments en Pologne,*
„ — Tom IX, *Zagadnienia konserwacji zabytkowych tkanin i skóry,*
1965 r. — Tom X, *Relations internationales de la protection des biens culturels,*
„ — Tom XI, *Zagadnienia technologiczne konserwacji malarstwa ściennych,*
„ — Tom XII, *Dorobek naukowy muzeów w XX-leciu Polski*

Ludowej. Zagadnienia programowe muzeów historycznych i martyrologicznych,

- 1966 r. — Tom XIII, Walter Frodl, *Pojęcia i kryteria wartościowania zabytków,*
„ — Tom XIV, *Muzealnictwo morskie w Polsce,*
„ — Tom XV, Wiesław Domasłowski, *Badania nad strukturalnym wzmacnianiem kamieni roztworami żywic epoksydowych,*
„ — Tom XVI, Alfredo Barbacci, *Konserwacja zabytków we Włoszech.*

Biblioteka. Kierownik mgr Stanisław Hiż. Uporządkowana i skatalogowana w latach 1959—61, jest biblioteką specjalistyczną nastawioną na gromadzenie publikacji z zakresu ochrony zabytków i muzealnictwa, oraz dzieł podstawowych z historii sztuki, etnografii, archeologii, historii i nauk pomocniczych. Biblioteka liczy 10700 pozycji. Tytułów czasopism jest 502. Rocznie przybywa około 600 książek z zakupów, darów i wymiany. Prenumeruje się 26 tytułów czasopism polskich, 14 radzieckich i 6 zachodnich. Z wymiany za wydawnictwa Ośrodka otrzymuje się ok. 40 tytułów czasopism. Biblioteka powstała z różnych zbiorów,

jak np. Naczelnej Dyrekcji Muzeów i Ochrony Zabytków, Centralnego Zarządu Muzeów itd. W 1963 r. przeprowadzono scalenie biblioteki i uzupełniono katalogi działowe. Na specjalne podkreślenie zasługuje opracowanie pełnego i aktualnego katalogu katalogów wystaw, jedynego w tej skali w Polsce.

Tak przedstawia się w najogólniejszych zarysach struktura i cele Ośrodka Dokumentacji Zabytków. Dotychczasowa działalność tej instytucji i plany na przyszłość pozwalają przewidywać dalszy jej rozwój, połączony z kompletowaniem zbiorów i poszerzeniem kręgu osób korzystających z nich oraz współpracowników spośród naukowców i fachowców. Jako pożyteczną inicjatywę należy odnotować próby tworzenia przy wojewódzkich konserwatorach zabytków Biur Dokumentacji Zabytków. Biuro dokumentacyjne, zorganizowane na wzór Ośrodka Dokumentacji Zabytków w skali województwa, odciążą konserwatora wojewódzkiego, a Ośrodkowi stwarza dodatkowego partnera w jego pracach dokumentacyjnych. Współpraca Ośrodka z konserwatorami daje obustronne korzyści. Ośrodek, zbierając materiały ewidencyjne, dokumentacyjne oraz studia historyczno-urbanistyczne, przeznaczając za zawsze jeden egzemplarz z danego terenu dla miejscowego konserwatora oraz korzysta z doświadczenia i inicjatyw konserwatorów.

mgr Maria Charytańska
Ośrodek Dokumentacji Zabytków
Warszawa

SUR L'ACTIVITE DU CENTRE DE DOCUMENTATION DES MONUMENTS HISTORIQUES

Le Centre de Documentation des Monuments Historiques fut créé le 1er janvier 1962 en vertu de l'arrêté du Ministre de la Culture et des Arts du 22 décembre 1961. Le Centre jouit d'une organisation autonome; il est toutefois subordonné à la Direction des Musées et de la Protection des Monuments Historiques. Le Centre assume la tâche de rassembler la documentation sur les monuments historiques d'architecture et du bâtiment, de l'urbanisme, des arts plastiques et de la muséologie.

Le Centre est réparti en plusieurs sections qui constituent sa composition structurale et notamment:

1. La Section des monuments-immeubles
2. La Section des monuments-meubles
3. La Section de la muséologie
4. La Section des archives et des publications
5. La Bibliothèque spécialisée.

Dans la période écoulée, les principales missions du Centre ont été présentées d'après les résultats des travaux réalisés par chaque section respective.

La Section des monuments-immeubles a procédé, à partir du recensement des monuments d'architecture et du bâtiment effectué „in situ”, à un classement des dits monuments en 4 groupes selon leur valeur. 52 monuments ont été mis en évidence dans le groupe qualifié de classe „O” — c'est-à-dire d'une valeur internationale. Au cours des années 1962—1963, l'on a procédé au recensement de toutes les villes et localités en Pologne qui, au fil de l'histoire, ont obtenu des franchises urbaines. Cette activité continue. Un catalogue contenant les mesurages des monuments historiques d'architecture et du bâtiment est en voie de réalisation. Il paraîtra probablement en 1967 ou en 1968. Le dossier photographique du Centre comprend 80 000 pièces — des photos de monuments historiques d'architecture et du bâtiment. En plus, il possède 4.000 épreuves négatives. Une bibliographie des monuments d'architecture et d'art plastique est mise en train et tenue à jour au Centre de Documentation.

La Section des monuments-meubles est chargée du contrôle professionnel du recensement des mo-

numents d'art plastique sur le lieu de leur placement actuel. C'est un travail de longue échéance et qui na peut s'effectuer qu'en plusieurs temps. Chaque année, la section organise des conférences scientifiques spécialisées dont le sujet porte sur la conservation des matériaux ci-contre:

- en 1962 — le métal
- en 1963 — le tissu et la peau
- en 1964 — les peintures murales
- en 1965 — séminaire sur les „Problèmes esthétiques de la conservation des peintures murales”.
- en 1966 — la pierre dans l'architecture et la sculpture.

La Section des monuments-meubles a demandé aux spécialistes d'étudier plus à fond le problème de la conservation de la porte de Gniezno, du portail d'Ołbin, de la Console de Moïse dans l'église Saint-Jean de Toruń. Successivement, d'étudier aussi les méthodes de traitement pour la conservation des pierres.

La Section muséologique s'occupe de la bibliographie des publications sur les problèmes muséologiques, elle la complète et la tient à jour. En même temps, elle met sur pied un répertoire des musées contenant les principales informations sur tous les musées en Pologne.

La Section des archives et des publications rassemble les extraits des écrits archivaux et de la correspondance concernant les monuments historiques, les artistes, les artisans et les mécènes de l'art. Le Centre lui-même publie 4 revues, notamment: „Ochrona Zabytków” (La protection des monuments

historiques), revue trimestrielle (19 années de parution); „Muzealnictwo” (Muséologie), périodique (14 fascicules); „Teka Konserwatorska” (Le dossier du conservateur), „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków” (La bibliothèque de la muséologie et de la protection des monuments), série A — imprimée, série B — photocopie, où paraissent tous les matériaux auxiliaires destinés aux sources de la conservation et de la muséologie, aussi bien que les rapports et les comptes-rendus des conférences organisées par la Direction des Musées et de la Protection des Monuments en intelligence avec le Centre.

La Bibliothèque spécialisée a pour mission de rassembler les publications relatives à la conservation des monuments historiques et à la muséologie. Elle est pourvue en outre des oeuvres fondamentales sur l'histoire de l'art et sur les sciences auxiliaires. Son assortiment de livres se compose de 10.700 volumes d'imprimés compacts et de 52 titres de périodiques parus en Pologne et à l'étranger.

La plus étroite collaboration existe entre le Centre et la Direction des Musées et de la Protection des Monuments, et les conservateurs des monuments historiques, les spécialistes d'histoire de l'art, d'architecture, d'urbanisme et des sciences naturelles.

Le Centre donne les informations requises et met à la disposition des personnes intéressées les collections et les dossiers dont il dispose.

Le Centre de Documentation a l'intention de faire paraître chaque année dans la revue — „Ochrona Zabytków” (La protection des monuments historiques) un compte-rendu de ses principales réalisations.